

TĂNG HUYẾT ÁP

I. CHẨN ĐOÁN VÀ PHÂN ĐỘ TĂNG HUYẾT ÁP

Bảng 1. Chẩn đoán tăng huyết áp

Phòng khám	Khám lần đầu: • HATT \geq 140mmHg và/hoặc HATTr \geq 90mmHg	
	Khám lần sau: • Chẩn đoán THA nếu có tổn thương cơ quan đích hoặc đái tháo đường hoặc MLCT $<$ 60 ml/phút • Chẩn đoán THA nếu HATT \geq 180mmHg và/hoặc HATTr \geq 110mmHg • Nếu không thì: + Đo huyết áp 3 lần tại phòng khám HATT \geq 160mmHg và/hoặc HATTr \geq 100mmHg + Đo huyết áp 5 lần tại phòng khám HATT \geq 140mmHg và/hoặc HATTr \geq 90mmHg + Đo Holter huyết áp hoặc đo HA tại nhà	
Holter HA 24h	• Ban ngày: HATT \geq 135mmHg hoặc • HATT 24h: \geq 130 mmHg hoặc • Ban đêm: HATT \geq 120mmHg (giảm $<$ 10%)	• Ban ngày: HATTr \geq 85mmHg hoặc • HATTr 24h: \geq 80 mmHg hoặc • Ban đêm: HATTr \geq 70mmHg (giảm $<$ 10%)
HA tại nhà	• Ban ngày: HATT \geq 135mmHg • Ban ngày: HATTr \geq 85mmHg • Đo huyết áp \geq 2 lần/ngày; khi ra khỏi giường và trước khi đi ngủ; trong 7 ngày	
THA cấp cứu	Chẩn đoán tăng huyết áp ngay	

Phân độ tăng huyết áp: Huyết áp được khuyến cáo phân theo HA tối ưu, bình thường, bình thường cao hoặc THA từ độ 1 đến độ 3 theo huyết áp phòng khám (IC)

Bảng 2. Định nghĩa và phân độ THA theo mức HA đo tại phòng khám (mmHg)*

	HA Tâm Thu		HA Tâm Trương
Tối ưu	$<$ 120	và	\geq 90
Bình thường**	120 - 129	và/hoặc	80 - 84
Bình thường cao**	130 - 139	và/hoặc	85 - 89
THA độ 1	140 - 159	và/hoặc	90 - 99
THA độ 2	160 - 179	và/hoặc	100 - 109
THA độ 3	\geq 180	và/hoặc	\geq 110
THA tâm thu đơn độc	\geq 140	và	$<$ 90

*Nếu HA không cùng mức để phân loại thì chọn mức HA tâm thu hay tâm trương cao nhất. THA TT đơn độc xếp loại theo mức HATT

**Tiền Tăng huyết áp: khi HATT $>$ 120-139mmHg và HATTr $>$ 80-89mmHg

Một số định nghĩa về trị số đo huyết áp:

- Huyết áp tâm thu: Tiếng thứ nhất Korotkoff
- Huyết áp tâm trương: Tiếng thứ năm Korotkoff
- Hiệu số huyết áp (HATT-HATTr); hay gọi hiệu áp
- Huyết áp trung bình: HATTr + 1/3 hiệu áp, được tính khi nhịp tim đều
- Huyết áp trung gian (HA-Tg): (HATT cộng HATTr) chia 2

Kỹ thuật đo huyết áp:

- Cho bệnh nhân nghỉ ngơi trong 5 phút; không uống cà phê hoặc thuốc lá trong > 30 phút; chân để thẳng
- Bệnh nhân ngồi ghế tựa lưng với mức tay ngang với tim
- Bao quấn > 80% chu vi cánh tay; bờ dưới băng quấn cách nếp gấp khuỷu 3cm; Tăng đến 30 mmHg trên mức mà động mạch quay bị mất. Xả hơi băng quấn mỗi 2 mmHg cho mỗi nhịp
- Đo ≥ 3 lần trên cùng cánh tay (xác định giá trị trung bình của 2 lần đo cuối)
- Đo HA ở cả hai cánh tay
- Đo huyết áp thể đứng: đo ngay 1 phút và 2-3 phút sau khi đứng

Đối với holter huyết áp:

- Đánh giá đáp ứng với điều trị
- Chẩn đoán tăng huyết áp về đêm
- Theo dõi bệnh nhân có huyết áp dao động

Bảng 3. Các thể tăng huyết áp

		HA phòng khám (mmHg)	
		HATT < 140 và HATTr < 90	HATT \geq 140 hoặc HATTr \geq 90
HA tại nhà hoặc Holter HA ban ngày (mmHg)	HATT < 135 hoặc HATTr < 85	HA bình thường	THA áo choàng trắng (không có tổn thương cơ quan đích)
	HATT \geq 135 hoặc HATTr \geq 85	THA ẩn giấu	THA thật sự

II. NGUYÊN NHÂN VÀ CẬN LÂM SÀNG

1. Phần lớn tăng huyết áp vô căn

Bảng 4. Các xét nghiệm cận lâm sàng cơ bản

Tổng phân tích tế bào máu bằng máy laser
Đường máu khi đói hay đường huyết bất kỳ (có thể kèm HbA1c)
Mỡ máu: Cholesterol toàn phần, LDLc, HDLc, Triglyceride máu
Điện giải đồ: Natri, Kali, Canxi, Clo máu
Uric acid máu
Creatinin máu, mức lọc cầu thận ước đoán (eGFR)
Chức năng gan (GOT, GPT, GGT)
Tổng phân tích nước tiểu 10 thông số, lý tưởng là tỉ lệ Albumin/Creatinin
Điện tâm đồ 12 chuyển đạo, X quang tim phổi thẳng, Siêu âm tim doppler màu

2. Nghi đến tăng huyết áp thứ phát:

Đặc điểm
Những bệnh nhân trẻ tuổi (< 40t) THA độ 2 hoặc bất kỳ THA độ nào ở tuổi trẻ
THA cấp nặng lên ở những người trước đây cho thấy huyết áp bình ổn lâu dài
THA kháng trị
THA nặng (độ 3) hoặc THA khẩn cấp
Có sự lan rộng tổn thương cơ quan đích
Bệnh cảnh lâm sàng hoặc sinh hoá gợi ý nguyên do nội tiết hoặc bệnh thận mạn
Bệnh cảnh lâm sàng gợi ý ngưng thở khi ngủ
Các triệu chứng gợi ý u tủy thượng thận hoặc tiền sử gia đình u tủy thượng thận

3. Các nguyên nhân hay gặp và cận lâm sàng chẩn đoán

Nguyên nhân	Cơ chế	Chỉ định cận lâm sàng
Bệnh thận mạn	Giữ muối, nước Tăng thể tích tuần hoàn	Ure, Creatinin máu Điện giải đồ; ± sinh thiết thận
Bệnh động mạch thận	Giảm lượng máu đến	Siêu âm doppler động mạch thận hai bên; CT scan mạch máu thận (CTA); MRI mạch máu thận (MRI-A)
Hẹp eo động mạch chủ	Tăng huyết áp tay Mạch đùi giảm Âm thổi giữa bả vai	Siêu âm tim qua thực quản CTA; MRI-A Chụp DSA
Cường Aldosterone nguyên phát	U thượng thận; tăng sản tuyến thượng thận; Hạ kali máu; tăng huyết áp khó kiểm soát; yếu cơ; ± tăng natri máu	Tăng tỉ lệ aldosterone/renin huyết thanh (độ nhạy cao); Test dung nạp muối; CT scan hay MRI thượng thận DSA tĩnh mạch thượng thận
Hội chứng Cushing	Béo trung tâm, cổ trâu; da mỏng; vết rạn da tăng sắc tố ở bụng; teo cơ; loãng xương	Cortisol/nước tiểu; tests 1mg dexamethasone; CT scan tuyến thượng thận
U tủy thượng thận	Tăng huyết áp nặng; đau đầu; trống ngực; vã mồ hôi; nặng lên bởi (stress, gây mê, cà phê...) Liên quan đến hội chứng Von Hippel - Lindau	Metanephrines trong máu có độ nhạy 99% Metanephrines/nước tiểu CT scan hoặc MRI của tuyến thượng thận
Do thuốc	NSAID; Corticoids; Cyclosporine; Tacrolimus; EPO; Ephedrine; Decongestants; Cocaine; Amphetamines; Oral contraceptive; Anabolic steroids; Midodrine; MAO inhibitors -SSRI	
Khác	To cực, cường cận giáp nguyên phát; suy giáp; cường giáp; Viêm thận cầu thận cấp; Xơ cứng bì; không tuân thủ điều trị; Hút thuốc; Rượu; Béo phì; OSAHS; Cam thảo; đau mãn tính; u nội sọ; thai kỳ	

III. ĐIỀU TRỊ

1. Trước khi điều trị tìm các tổn thương cơ quan đích

Trên tim mạch

- Dày thất trái; bệnh động mạch vành; suy tim
- Cận lâm sàng: điện tâm đồ, siêu âm tim, x quang tim phổi, SAT thực quản

Tổn thương trên não

- Con thoáng thiếu máu não (TIA); đột quỵ (nhồi máu não, xuất huyết nội sọ); đau thắt ngực ổn định sút trí tuệ; mảng xơ vữa động mạch cảnh

Động mạch ngoại biên

- Phình động mạch chủ bụng; bóc tách động mạch chủ ngực; đau cách hồi hay thiếu máu chi (ABI < 0.9)

Tổn thương trên thận

- Giảm mức lọc cầu thận GFR < 60ml/phút;
- Đạm niệu đại lượng; vi lượng (30-300mg/24h; ACR 3.4-34mg/mmol)

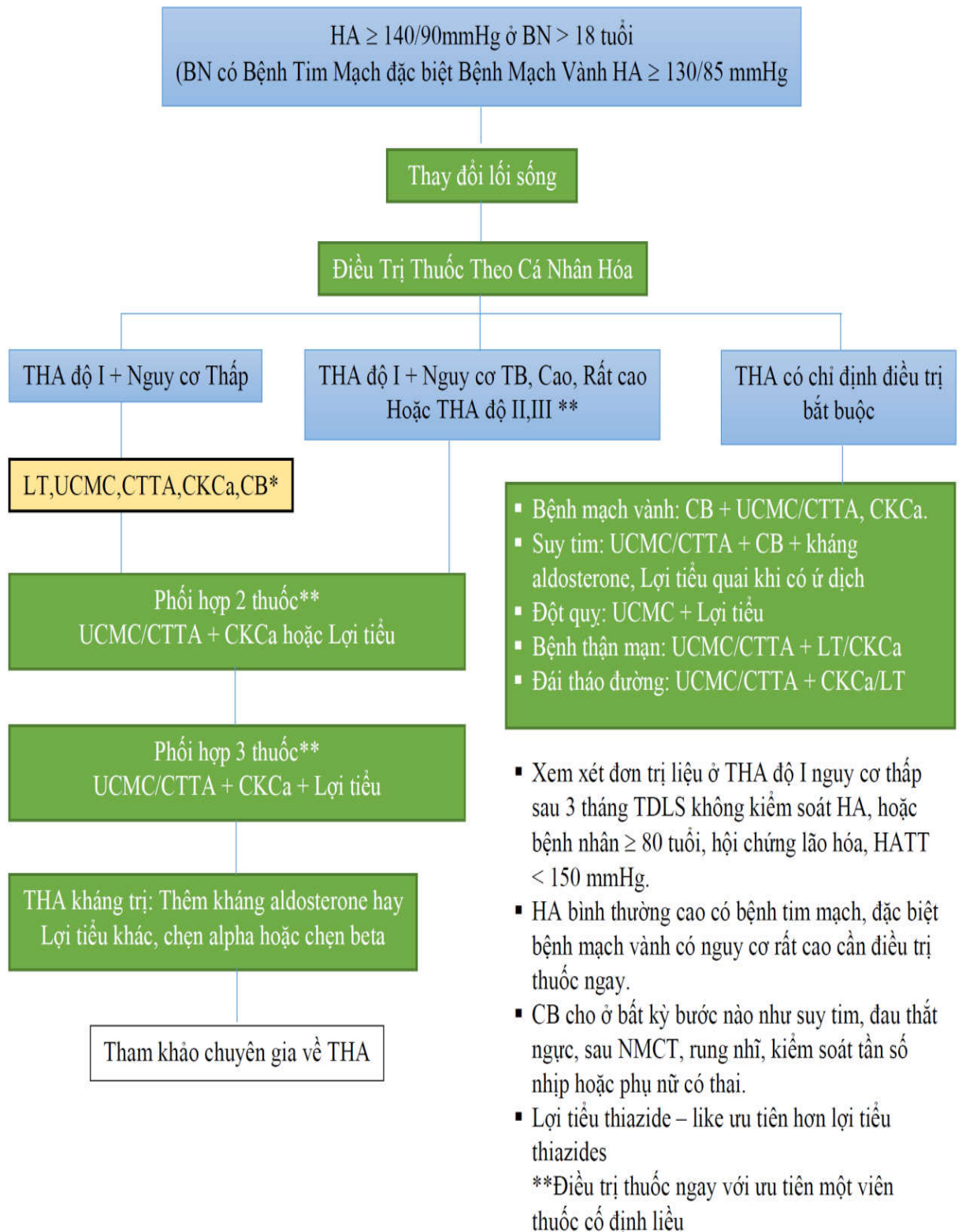
Tổn thương trên mắt

- Xuất huyết; phình vi mạch; phù gai thị;
- Võng mạc: co mạch; xơ cứng và xuất tiết

2. Điều trị không dùng thuốc

Khuyến cáo	Loại	Mức chứng cứ
Giảm cân được khuyến cáo cho HA bình thường cao (tiền THA) và THA cho những người có thừa cân hoặc béo phì, duy trì BMI 20-25kg/m ² , vòng eo <94cm ở nam và <80cm ở nữ	I	A
Tiết thực chế độ ăn có lợi cho tim như tiết thực DASH (chế độ ăn Địa Trung Hải) để có một cân nặng mong muốn đối với THA và Tiền THA	I	A
Hạn chế ăn mặn đối với THA và Tiền THA <5g muối/ngày	I	A
Bổ sung kali ưu tiên ăn giàu chất kali cho THA và tiền THA ngoại trừ có bệnh thận mạn hay tăng kali máu hay dùng thuốc giữ kali máu	I	A
Tăng cường hoạt động thể lực với một chương trình hợp lý (30phút/ngày)	I	A
Người bệnh THA và tiền THA được khuyến khích dùng rượu bia theo tiêu chuẩn không quá 2 đơn vị/ngày ở nam và 1 đơn vị/ngày ở nữ*	I	A
Ngừng hút thuốc lá và tránh nhiễm độc khói thuốc	I	A

3. Sơ đồ

4. Thuốc điều trị và liều dùng

CÁC NHÓM THUỐC	Liều hàng ngày (mg)		Tác dụng phụ
	Liều thấp	Liều thông thường	
Chẹn kênh Ca			
<i>Nondihydropyridines</i>			Nhóm NonDHP: Táo bón, buồn nôn, nhức đầu, tụt huyết áp tư thế, phát ban
Diltiazem	120	180-240	
Verapamil	120	240-360	
<i>Dihydropyridines</i>			Nhóm DHP: Phù chi dưới (mắc cá chân), đỏ bừng, phát ban, đau đầu
Amlodipine	2,5	5-10	
Felodipine	2,5	5-10	
Isradipine	2,5 x 2	5-10 x 2	
Nifedipine	30	30-90	
Nitrendipine	10	20	
Lercanidipine	10	20	
Lợi tiểu			
<i>Thiazide và giống thiazide</i>			Thiazide: GFR < 30 ml/phút thì tránh dùng thiazide; hạ kali máu; hạ natri máu; hạ magne máu; tăng acid uric máu; tăng calci máu; rối loạn cương dương; không dung nạp glucose, dị ứng với sulfamide
Bendroflumethiazide	5	10	
Chlorthalidone	12,5	12,5-25	
Hydrochlorothiazide	12,5	12,5-50	
Indapamide	1,25	2,5	
<i>Lợi tiểu quai</i>			
Bumetamide	0,5	1	
Furosemide	20 x 2	40 x 2	
Torsemide	5	10	
<i>Lợi tiểu giữ kali</i>			
Amiloride	5	5-10	Nhóm giữ kali: tăng kali máu, nữ hóa tuyến vú ở nam; ở nữ thì đau tuyến vú, rối loạn kinh nguyệt, triamterene gây sỏi thận, tổn thương ống thận
Eplerenone	25	50-100	
Spirolactone	12,5	25-50	
Triamterene	100	100	
Ức chế men chuyển			
Benazepril	5	10-40	Nhóm UCMC: tăng Bradykinin gây ho khan, phù mạch; ngoài ra còn tăng kali máu; tăng Creatinin máu (chấp nhận được khi tăng dưới 30%); chống chỉ định cho bệnh nhân hẹp động mạch thận hai bên
Captopril	12,5 x 2	50-100 x 2	
Enalapril	5	10-40	
Fosinopril	10	10-40	
Lisinopril	5	10-40	
Perindopril	5	5-10	
Quinapril	5	10-40	
Ramipril	2,5	5-10	
Trandolapril	1-2	2-8	
Imidapril	2,5-5	5-10	
Chẹn thụ thể AII			Suy thận cấp; phù mạch; tăng kali máu; chống chỉ định cho bệnh nhân hẹp động mạch thận hai bên; không kết hợp hai nhóm UCMC với CTTAII
Azilsartan	40	80	
Candesartan	4	8-32	
Eprosartan	400	600-800	
Irbesartan	150	150-300	
Losartan	50	50-100	

Olmesartan	10	20-40	
Telmisartan	40	40-80	
Valsartan	80	80-320	
Ức chế renin trực tiếp			
Aliskiren	75	150-300	Ngược lại với pro-Renin?
Ức chế thụ thể α-Adrenergic			
Doxazosin	1	1-2	Giữ nước nên thận trọng cho bệnh nhân suy tim; không phải là thuốc chọn đầu tay; là thuốc chọn lựa hàng thứ ba
Prazosin	1 x 2	1-5 x 2	
Terazosin	1	1-2	
Chẹn beta			
Acebutalol	200	200-400	Co thắt phế quản; nhịp tim chậm; Đợt cấp bệnh động mạch ngoại biên không nên chỉ định; Mệt mỏi; Rối loạn chức năng cương dương; phản ứng dị khi ngưng thuốc; rối loạn lipid máu (tăng TG và giảm HDLc); che dấu triệu chứng của hạ đường huyết
Atenolol	25	100	
Bisoprolol	5	5-10	
Carvedilol	3,125 x 2	6,25-25 x 2	
Labetalol	100 x 2	100-300 x 2	
Metoprolol succinate	25	50-100	
Metoprolol tartrate	25 x 2	50-100 x 2	
Nadolol	20	40-80	
Nebivolol	2,5	5-10	
Propranolol	40 x 2	40-160 x 2	
Giãn mạch, đồng vận alpha trung ương, giảm adrenergic			
Giãn mạch			
Hydralazin	10 x 2	25-100 x 2	
Minoxidil	2,5	5-10	
Cường alpha 2			
Clonidine	0,1 x 2	0,1-0,2 x 2	Khô miệng, ngủ gà;
Methyldopa	125 x 2	250-500 x 2	
Giảm adrenergic			
Reserpine	0,1	0,1- 0,25	

5. Tăng huyết áp người cao tuổi (>65 tuổi)

Có khác gì với người trẻ?

- Thành mạch người lớn tuổi kém đàn hồi hơn người trẻ (cứng hơn)
- Giảm tăng huyết áp: khi đo huyết áp ta thấy chỉ số HA cao nhưng thực chất huyết áp nội mạch có thể không cao; cho nên áp dụng nghiệm pháp Osler để đo HA (xoay động mạch quay sau khi bơm túi hơi căng)
- Chú ý huyết áp tâm trương (đặc biệt khi < 60mmHg)

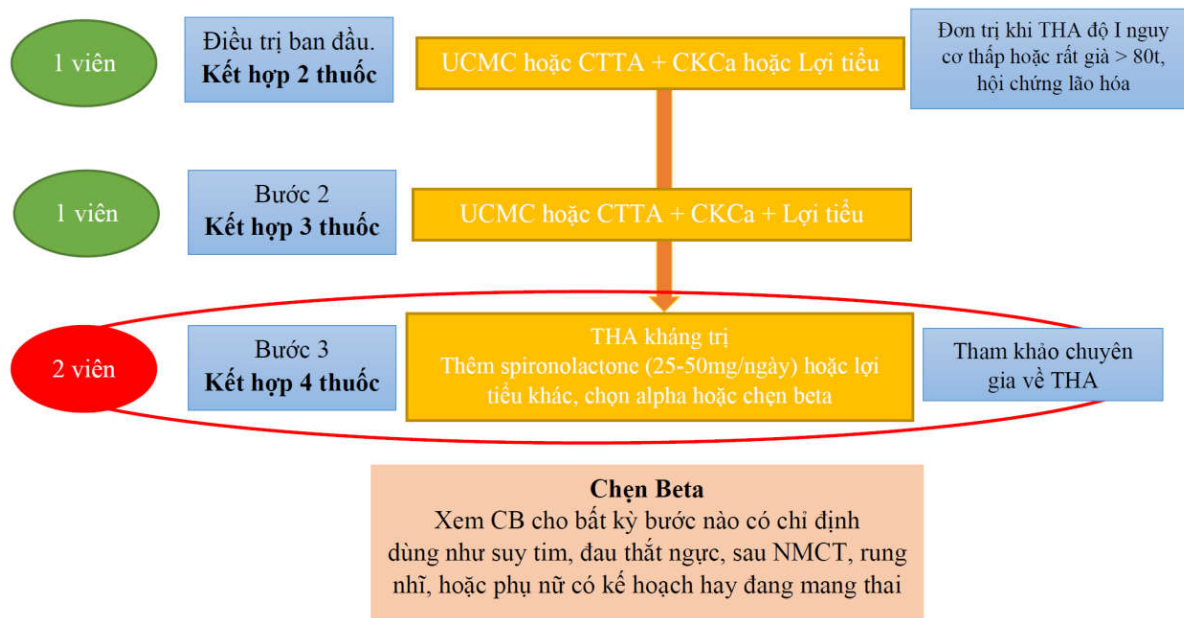
Khuyến cáo	Loại	Mức chứng cứ
Ngưỡng HA ở người ≥ 65 tuổi cần điều trị thuốc hạ áp là $\geq 140/90$ mmHg, THA > 80 tuổi ngưỡng HA cần điều trị $\geq 160/90$ mmHg	I	B
Đích hạ HA ở người THA ≥ 65 tuổi chung đối với HATT là trong ranh giới 130- <140 mmHg và HATT là 70-80mmHg	I	C

Theo dõi sát các tác dụng phụ của thuốc điều trị	I	C
Đích này khuyến cáo cho bệnh nhân ở bất kỳ mức nguy cơ nào và có bệnh tim mạch hay không	I	C
Điều trị thuốc có thể cho ở bệnh nhân cao tuổi có hội chứng lão hóa nếu dung nạp	IIb	B
Đối với người cao tuổi ≥ 65 tuổi có THA với bệnh đồng mắc và có hạn chế về tuổi thọ, cần thăm định lâm sàng kỹ, điều kiện sống, đề ưu tiên chăm sóc và đánh giá toàn diện giữ nguy cơ và lợi ích để quyết định xem xét điều trị tích cực hạ áp và chọn lựa thuốc thích hợp	IIa	C
Các nhóm thuốc hạ HA được khuyến cáo và có thể dùng ở người cao tuổi, lợi tiểu và chẹn kênh canxi có thể ưu tiên cho THA tâm thu đơn độc	I	A

6. Tăng huyết áp kháng trị

Đánh giá bệnh nhân tăng huyết áp kháng trị

- HA phòng khám $\geq 140/90$ mmHg và đã dùng 3 thuốc liều đầy đủ gồm 1 lợi tiểu hoặc HA phòng khám $< 140/90$ mmHg nhưng bệnh nhân cần ≥ 4 thuốc hạ áp
- Loại trừ THA giả kháng trị: bảo đảm đo HA phòng khám chính xác, đánh giá tình trạng không tuân thủ liệu trình điều trị, đo HA tại nhà hoặc HALT để loại THA ảo choàng trắng
- Sàng lọc các nguyên nhân của THA thứ phát
- Điều trị thuốc: thêm spironolactone (25-50 mg/ngày) hoặc lợi tiểu khác, chẹn alpha hoặc chẹn beta

Phác đồ điều trị này cũng thích hợp cho bệnh nhân tăng huyết áp có tổn thương cơ quan đích bệnh mạch não, ĐTD hoặc bệnh động mạch ngoại biên

7. Cơ tăng huyết áp (tăng huyết áp cấp cứu và khẩn cấp)

- Tăng huyết áp cấp cứu là tình trạng HA tăng cao nặng (HA tâm thu ≥ 180 hay HATTr ≥ 120 mmHg) với các biểu hiện đe dọa tính mạng hoặc tổn thương cơ quan đang tiến triển cấp mới hoặc xấu

Tăng huyết áp khẩn cấp (HYPERTENSIVE URGENCY):

- Bệnh nhân không tuân thủ điều trị, hay điều trị thuốc không liên tục, lo lắng
- Thường ít thấy tổn thương cơ quan đích
- Nhập viện, dùng thuốc uống và kiểm soát huyết áp trong khoảng 24-48h
- Các thuốc có thể dùng: Captopril; Furosemide; Nifedipine; Bisoprolol
- Tránh gây tổn thương cơ quan đích

Tăng huyết áp cấp cứu (HYPERTENSIVE EMERGENCY)

- Có tổn thương cơ quan đích, thì hạ áp ngay tức khắc, cần nhập viện đơn vị điều trị tích cực với khuyến cáo dùng thuốc hạ áp tiêm/truyền tĩnh mạch thích hợp; mục đích là hạ HATTr < 10-15% trong 30-60 phút
- Những điều kiện bắt buộc (bóc tách phình ĐMC, sản giật hoặc tiền sản giật nặng hoặc cơn tăng huyết áp thượng thận) HATT phải giảm < 140mmHg trong giờ đầu và hạ xuống đến <120mmHg trong bóc tách phình ĐMC
- Nếu không có điều kiện bắt buộc, HATT phải được làm hạ không quá 25% trong giờ đầu; rồi nếu ổn định, hạ đến 160/100mmHg trong 2-6 giờ tiếp và rồi thận trọng hạ đến HA bình thường trong 24-48 giờ

Nhóm	Thuốc	Liều	Khuyến cáo
Chẹn kênh Calci Dihydropiridine	Nicardipine	Bắt đầu 5mg/h, tăng 2.5 mg/h mỗi 5ph đến tối đa 15 mg/h	Chống chỉ định trong hẹp eo động mạch chủ tiên triển; không tăng chuẩn liều ở người già Tác dụng phụ: đau đầu, buồn nôn, đỏ phồng mắt, nhịp tim nhanh
Giãn mạch qua Nitric oxide	Sodium nitroprusside	Khởi đầu 0.3-0.5 mcg/kg/ph; tăng dần 0.5 mcg/kg/ph để đạt HA đích; liều tối đa 10mcg/kg/ph; trong thời gian ngắn nhất có thể	Khuyến cáo cần theo dõi HA trong động mạch để ngăn ngừa hạ HA quá đích. Liều thấp hơn ở người già Nhịp tim nhanh thường gặp khi lạm dụng, nhiễm độc cyanide khi dùng kéo dài làm ngừng tim và tổn thương thần kinh không hồi phục
	Nitroglycerin	Khởi đầu 5 mcg/ph; tăng dần 5 mcg/ph mỗi 3-5p đến liều tối đa 20mcg	Chỉ dùng ở bệnh nhân với hội chứng mạch vành cấp và/hoặc phù phổi cấp. Không dùng ở bệnh nhân giảm thể tích
Giãn mạch – trực tiếp	Hydralazine	Khởi đầu 10 mg qua truyền TM chậm (liều ban đầu tối đa 20mg); lặp lại mỗi 4-6g khi cần	HA bắt đầu giảm trong 10- 30 phút, và hạ thấp kéo dài 2-4h. Tác dụng hạ HA không dự đoán trước được và kéo dài đã làm hydralazine không phải là thuốc hàng đầu cho điều

			trị cấp trong đa số bệnh nhân
Chẹn beta 1 chọn lọc	Esmolol	Liều tải 500-1000 mcg/kg/ph trong 1 phút tiếp theo truyền 50mcg/kg/ph Liều bổ sung, tiêm bolus lặp lại và truyền 50mcg/kg/ph tăng dần đến tối đa 2200 mcg/kg/ph khi cần	Chống chỉ định như khi dùng chẹn beta, nhịp tim chậm, hoặc suy tim mất bù. Liều cao có thể chẹn cả beta 2 và tác động lên chức năng phổi trong bệnh đường hô hấp tái hoạt động

Khuyến cáo thuốc hạ HA qua đường tĩnh mạch điều trị THA cấp cứu với một số bệnh đồng mắc

Bệnh đồng mắc	Thuốc ưu tiên	Yêu cầu
Bóc tách động mạch chủ cấp	Esmolol Labetalol	Cần hạ HATT nhanh đến ≤ 120 mmHg. Chẹn beta phải dùng trước khi dùng thuốc dẫn mạch (vd, Nicardipine, Nitroprusside), nếu cần để kiểm soát HA hoặc ngăn phản xạ tăng nhịp tim hoặc hiệu quả inotropic; HATT ≤ 120 mmHg phải đạt trong vòng 20 phút.
Phù phổi cấp	Nitroglycerin Nitroprusside	Chẹn beta chống chỉ định
Hội chứng mạch vành cấp	Esmolol† Labetalol Nicardipine Nitroglycerin†	Nitrates cho khi đã dùng ức chế PDE-5 có thể gây tụt HA. Chống chỉ định BBs khi suy tim cấp nặng trung bình với phù phổi, nhịp tim < 60 l/p, HATT < 100 mmHg), tưới máu ngoại vi kém, block AV II-III, bệnh phổi đang bộc phát
Suy thận cấp	Fenoldopam Nicardipine	N/A
Sản giật hoặc tiền sản giật	Hydralazine Labetalol Nicardipine	Cần hạ HATT nhanh ỨCMC/CTTAII, ức chế renin và nitroprusside chống chỉ định
THA chu phẫu (BP $\geq 160/90$ mmHg hoặc HATT tăng $\geq 20\%$ giá trị HA 15 phút trước phẫu thuật)	Hydralazine Labetalol Nicardipine	THA trong phẫu thuật thường thấy trong lúc gây mê hoặc thao tác đường thở bằng tay (bóp bóng)
Tình trạng tăng catecholamine quá mức hoặc tăng giao cảm cấp (vd,	Nicardipine Phentolamine	Cần hạ HA nhanh

pheochromocytoma, sau phẫu thuật bóc tách động mạch cảnh)		

8. Tăng huyết áp liên quan đến phẫu thuật

Khuyến cáo	Loại	Mức chứng cứ
Trước phẫu thuật		
Bệnh nhân với THA chịu phẫu thuật lớn mà đang được điều trị chẹn beta (CB) thì CB phải được tiếp tục dùng	I	B
Bệnh nhân với THA đã có kế hoạch phẫu thuật lớn theo chương trình, cần tiếp tục điều trị thuốc hạ áp cho đến khi phẫu thuật	IIa	C
Bệnh nhân với THA chịu phẫu thuật lớn, ngừng UCMC hoặc CTTA có thể xem xét trong chu phẫu	IIb	B
Bệnh nhân với THA đã có kế hoạch phẫu thuật lớn theo chương trình và HATT \geq 180mmHg hoặc HATTr \geq 110mmHg, hoãn phẫu thuật có thể được xem xét	IIb	B
Bệnh nhân đang chịu phẫu thuật, gián đoạn CB hoặc clonidine đột ngột là cực kỳ xấu.	III	B
Chẹn beta không được bắt đầu dùng trong ngày phẫu thuật ở những bệnh nhân chưa bao giờ dùng CB	III	B
Trong phẫu thuật		
Bệnh nhân HA tăng trong lúc phẫu thuật phải được kiểm soát với thuốc hạ áp truyền TM cho đến khi thuốc uống có thể dùng lại	I	C

9. Tăng huyết áp ở phụ nữ mang thai

Khuyến cáo	Loại	Mức chứng cứ
Phụ nữ với THA thai kỳ hoặc THA mạn tính ghép với THA thai kỳ hoặc THA có tổn thương cơ quan hoặc triệu chứng, thuốc phải bắt đầu dùng khi HA \geq 140/90mmHg	I	C
Trong các trường hợp khác thuốc bắt đầu dùng khi HATT $>$ 150mmHg hoặc HATTr $>$ 95mmHg	I	C
Methyldopa, nifedipine, hoặc labetalol là những thuốc được chọn lựa cho điều trị THA trong thời gian mang thai	I	B Methyldopa
	I	C Labetalol hoặc Nifedipine
Phụ nữ với THA mà có thai chống chỉ định UCMC, CTTA, hoặc ức chế renin trực tiếp	III	C
HATT \geq 170mmHg hoặc HATTr \geq 110mmHg ở phụ nữ có thai là một cấp cứu cần nhập viện	I	C
Khuyến cáo điều trị cơn THA là labetalol hoặc nicardipine và magnesium dùng qua đường tĩnh mạch	I	C

SUY TIM MẠN TÍNH

I. ĐẠI CƯƠNG

Suy tim là một hội chứng lâm sàng phức tạp, là hậu quả của tổn thương thực thể hay rối loạn chức năng quả tim, dẫn đến tâm thất không đủ khả năng tiếp nhận máu (suy tim tâm trương) hoặc tổng máu (suy tim tâm thu).

Suy tim có phân suất tổng máu thất trái bảo tồn chiếm khoảng 50% trong tổng số bệnh nhân suy tim có triệu chứng.

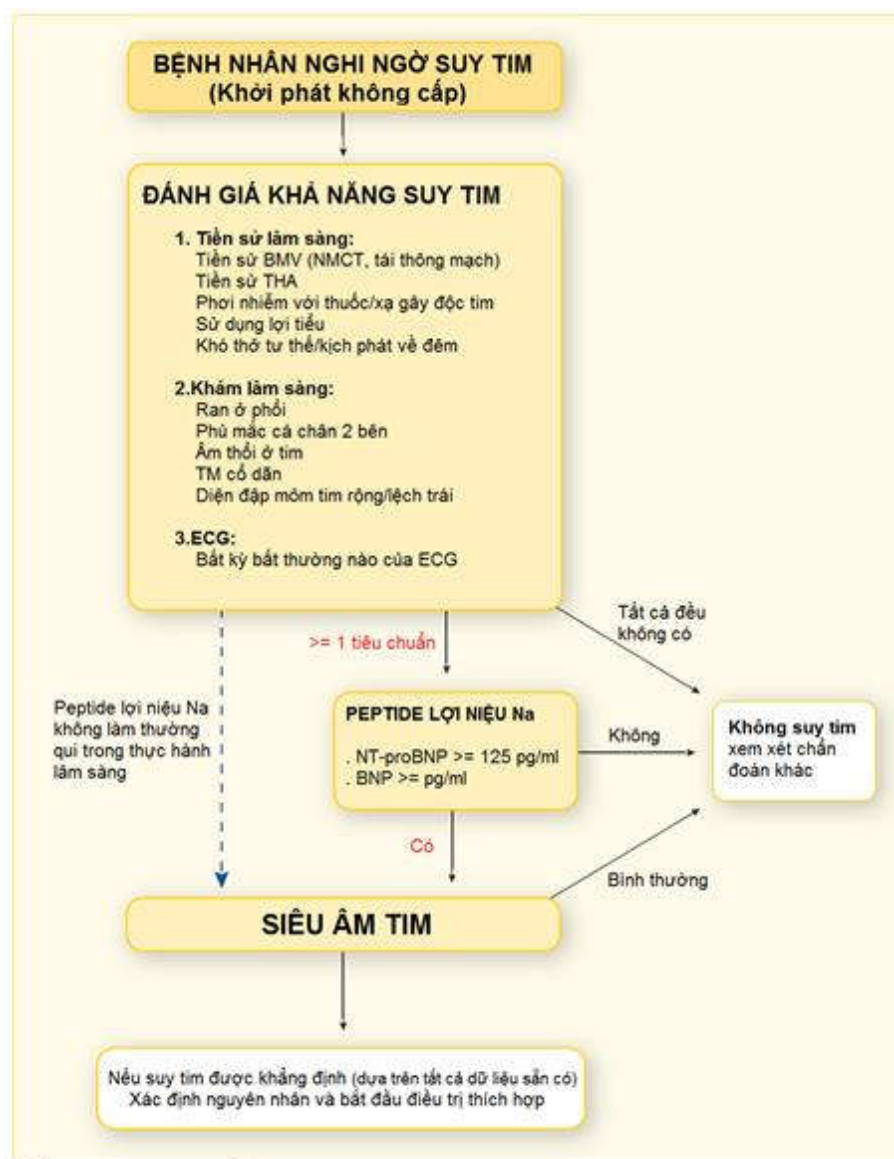
Tiêu chuẩn	Suy tim EF giảm (HFrEF)	Suy tim EF khoảng giữa (HFmrEF)	Suy tim EF bảo tồn (HFpEF)
1	Triệu chứng ± dấu hiệu (dấu hiệu có thể không có trong giai đoạn sớm của suy tim hoặc ở những BN đã điều trị lợi tiểu)	Triệu chứng ± dấu hiệu (dấu hiệu có thể không có trong giai đoạn sớm của suy tim hoặc ở những BN đã điều trị lợi tiểu)	Triệu chứng ± dấu hiệu (dấu hiệu có thể không có trong giai đoạn sớm của suy tim hoặc ở những BN đã điều trị lợi tiểu)
2	EF < 40%	EF 40-49%	EF ≥ 50%
3	-	1. Peptide lợi niệu Na tăng (BNP > 35 pg/ml, NT-proBNP > 125 pg/ml) 2. Có ít nhất 1 trong các tiêu chuẩn thêm vào sau: a. Dày thất trái và/hoặc lớn nhĩ trái b. RL chức năng tâm trương	1. Peptide lợi niệu Na tăng (BNP > 35 pg/ml, NT-proBNP > 125 pg/ml) 2. Có ít nhất 1 trong các tiêu chuẩn thêm vào sau: a. Dày thất trái và/hoặc lớn nhĩ trái b. RL chức năng tâm trương

II. CHẨN ĐOÁN

Tiêu chuẩn Framingham

Tiêu chuẩn chính	Tiêu chuẩn phụ
▪ Cơ khó thở kịch phát về đêm hoặc khó thở phải ngồi ▪ Phồng tĩnh mạch cổ ▪ Ran ▪ Tim lớn ▪ Phù phổi cấp ▪ T₃	▪ Phù cổ chân ▪ Ho về đêm ▪ Khó thở gắng sức ▪ Gan lớn ▪ Tràn dịch màng phổi ▪ Dung tích sống giảm 1/3 so với tối đa

▪ Áp lực TM hệ thống >16 cmH₂O ▪ Phản hồi gan tĩnh mạch cổ	▪ Tim nhanh (>120 lần/phút)
Tiêu chuẩn chính hay phụ Giảm 4,5 kg/5 ngày điều trị suy tim	
Chẩn đoán xác định suy tim: 2 tiêu chuẩn chính hoặc 1 tiêu chuẩn chính kèm 2 tiêu chuẩn phụ	

2. Yếu tố thúc đẩy suy tim

Dưới đây là toàn bộ danh sách các YTTĐ vào suy tim cấp hoặc làm nặng tình trạng suy tim trước đây của bệnh nhân được đề nghị bởi ESC 2016. Xác định và điều chỉnh các YTTĐ là bắt buộc trong tiếp cận và xử trí BN suy tim nhập viện:

- Hội chứng mạch vành cấp.
- RLN nhanh (rung nhĩ, nhịp nhanh thất).

- Tăng huyết áp quá mức.
- Nhiễm trùng (viêm phổi, viêm nội tâm mạc nhiễm trùng, nhiễm trùng huyết).
- Không tuân trị chế độ muối/dịch và thuốc đang dùng.
- RLN chậm.
- Chất độc hại (rượu, chất kích thích, ma túy).
- Thuốc (NSAIDs, corticoid, thuốc inotrop âm, hóa trị chất có độc cho tim).
- Đợt cấp của bệnh phổi tắc nghẽn mãn tính.
- Thuyên tắc phổi.
- Phẫu thuật và biến chứng quanh phẫu thuật.
- Tăng hoạt giao cảm, bệnh cơ tim liên quan đến stress.
- RL nội tiết/chuyển hóa (RLCN tuyến giáp, ĐTĐ, RLCN thượng thận, mang thai và những bất thường chu sinh).
- Bệnh lý mạch máu não.
- Nguyên nhân cơ học cấp: HC mạch vành cấp biến chứng vỡ tim (vỡ thành tự do, thông liên thất, hở van 2 lá cấp tính), chấn thương ngực hoặc can thiệp tim mạch, viêm nội tâm mạc trên van tự nhiên hoặc van nhân tạo, bóc tách hoặc huyết khối động mạch chủ.

Trên lâm sàng thường truy tìm để xác chẩn hoặc loại trừ nhanh các yếu tố thúc đẩy thường gặp thuộc về tim mạch, chúng ta cần nhớ thuật ngữ “**CHAMP**”:
 acute Coronary syndrom (HC mạch vành cấp), Hypertension emergency (THA cấp cứu), Arrhythmia (rối loạn nhịp), acute Mechanical cause (nguyên nhân cơ học cấp), Pulmonary embolism (thuyên tắc phổi).

3. Phân độ chức năng và giai đoạn suy tim

Phân độ chức năng suy tim theo NYHA

Độ I	Không hạn chế. Vận động thể lực thông thường không gây mệt, khó thở hoặc hồi hộp.
Độ II	Hạn chế nhẹ vận động thể lực. Bệnh nhân khỏe khi nghỉ ngơi. Vận động thể lực thông thường dẫn đến mệt, hồi hộp, khó thở hoặc đau ngực.
Độ III	Hạn chế nhiều vận động thể lực. Mặc dù bệnh nhân khỏe khi nghỉ ngơi, nhưng chỉ vận động nhẹ đã có triệu chứng cơ năng.
Độ IV	Không vận động thể lực nào mà không gây khó chịu. Triệu chứng cơ năng của suy tim xảy ra ngay khi nghỉ ngơi. Chỉ một vận động thể lực, triệu chứng cơ năng gia tăng.

Phân giai đoạn suy tim

Giai đoạn	Ví dụ
A Nguy cơ cao suy tim không bệnh tim thực thể hoặc triệu chứng cơ năng suy tim.	THA, Bệnh xơ vữa ĐM, ĐTĐ, Béo phì, H/C chuyển hóa hoặc sử dụng thuốc độc với tim, tiền sử bệnh cơ tim
B Có bệnh tim thực thể nhưng không triệu chứng suy tim.	Tiền sử NMCT Tái cấu trúc thất trái Bệnh van tim không triệu chứng cơ năng
C Có bệnh tim thực thể trước kia hoặc hiện tại có triệu chứng cơ năng suy tim.	Bệnh tim thực thể kèm khó thở, mệt, giảm gắng sức
D Suy tim kháng trị, cần can thiệp đặc biệt.	Có triệu chứng cơ năng rất nặng lúc nghỉ mặc dù điều trị nội khoa tối đa

4. Cận lâm sàng

4.1. Điện tâm đồ: cung cấp thông tin chẩn đoán và tiên lượng.

4.2. Chụp X-quang ngực: cung cấp thông tin về kích thước và hình dáng của bóng tim và tình trạng tuần hoàn phổi.

4.3. Huyết học và sinh hóa

Hạ natri máu thỉnh thoảng gặp ở suy tim nặng.

Nồng độ kali máu bình thường, có thể giảm hoặc tăng.

Nồng độ ure và creatinine thường tăng ở bệnh nhân suy tim nặng.

Tăng men gan: AST, ALT và bilirubin huyết thanh.

Thiếu máu, có thể là nguyên nhân hoặc hậu quả của suy tim.

Phân tích nước tiểu để xác định protein niệu và đường niệu.

Chức năng tuyến giáp: nghi ngờ cường giáp hoặc nhược giáp.

4.4. Peptide thải natri niệu

Peptide thải natri niệu (BNP và NT-proBNP) có giá trị trong chẩn đoán (BNP >400 pg/ml và NT-proBNP >2000 pg/ml) và đánh giá đáp ứng điều trị.

4.5. Siêu âm tim

Chức năng tâm thu thất trái là giảm khi PSTM <0,4 và bảo tồn khi PSTM >0,5.

Siêu âm tim qua thực quản: thường chỉ định ở những bệnh nhân béo phì, bệnh phổi mạn, bệnh van tim phức tạp (ĐMC, van 2 lá và van cơ học), viêm nội tâm mạc, tim bẩm sinh hoặc loại trừ huyết khối nhĩ trái ở bệnh nhân rung nhĩ.

Siêu âm tim gắng sức: phát hiện những rối loạn chức năng thất do thiếu máu cơ tim (giảm động hoặc vô động), choáng váng cơ tim, ngưng động cơ tim. Siêu âm tim gắng sức có độ nhạy và độ đặc hiệu thấp ở bệnh nhân giãn thất trái hoặc block nhánh.

5. Nguyên nhân

BỆNH CƠ TIM		
Bệnh tim thiếu máu cục bộ	Sẹo cơ tim	
	Cơ tim ngưng đông/choáng váng	
	BMV thượng tâm mạc	
	Bất thường vi mạch vành	
	RLCN nội mạc	
Tổn thương tim do độc chất	Lạm dụng chất kích thích	Rượu, cocaine, amphetamine, steroid đồng hóa.
	Kim loại nặng	Đồng, sắt, chì, coban.
	Thuốc	Thuốc độc tế bào (ví dụ anthracyclines), điều chỉnh miễn dịch (ví dụ interferon kháng thể đơn dòng như trastuzumab, Cetuximab), chống trầm cảm, chống loạn nhịp, NSAID, giảm đau
	Xạ	
Tổn thương do viêm và qua trung gian MD	Liên quan đến nhiễm trùng	Vi khuẩn, spirochaetes, nấm, động vật nguyên sinh, ký sinh trùng (bệnh Chagas), Rickettsia, virus (HIV/AIDS).
	Không liên quan đến nhiễm trùng	Viêm cơ tim tế bào khổng lồ/lymphocytic, bệnh tự miễn (VD: Graves, viêm khớp dạng thấp, rối loạn mô liên kết, lupus đỏ hệ thống), viêm cơ tim bạch cầu ái toan và quá mẫn (Churg-Strauss).
Thâm nhiễm	Liên quan bệnh lý ác tính	Xâm lấn trực tiếp hay do di căn
	Không liên quan bệnh ác tính	Amyloidosis, sarcoidosis, haemochromatosis (sắt), bệnh dự trữ glycogen (VD bệnh Pompe), bệnh lưu trữ lysosome (VD bệnh Fabry).

RL chuyển hóa	Nội tiết	Bệnh tuyến giáp, cận giáp, to đầu chi, thiếu hụt GH, tăng cortisol trong máu, bệnh Conn's, bệnh Addison, ĐTĐ, hội chứng chuyển hóa, U tủy thượng thận, các bệnh lý liên quan đến việc mang thai và chu sản.
	Dinh dưỡng	Thiếu hụt thiamine, L-carnitine, selenium, sắt, phosphate, calcium, RL dinh dưỡng phức tạp (VD bệnh ác tính, AIDS, chán ăn tâm thần), béo phì.
Bất thường di truyền	Đa dạng	Bệnh cơ tim phì đại (HCM), bệnh cơ tim dẫn (DCM), bệnh cơ tim non-compaction, bệnh cơ tim thất phải gây loạn nhịp (ARVC), bệnh cơ tim hạn chế, chứng loạn dưỡng cơ bắp và laminopathies.
TÌNH TRẠNG TẢI BẤT THƯỜNG		
Tăng huyết áp		
Khiếm khuyết van và cấu trúc cơ tim	Mắc phải	Bệnh van 2 lá, van ĐMC, van 3 lá và van ĐMP
	Bẩm sinh	Thông liên nhĩ, thông liên thất và các tổn thương khác
Bệnh lý nội mạc cơ và màng ngoài tim	Màng ngoài tim	Viêm màng ngoài tim co thắt, TD màng ngoài tim
	Nội mạc cơ tim	Hội chứng tăng BC ái toan (HES), xơ hóa nội mạc cơ tim (EMF), fibroelastosis
Tình trạng cung lượng cao		Thiếu máu nặng, NT huyết, cường giáp, bệnh Paget, dò ĐM-TM, thai kỳ
Quá tải dịch		Suy thận, quá tải dịch do thầy thuốc
RỐI LOẠN NHỊP		
RLN nhanh		RLN nhĩ, thất
RLN chậm		RL chức năng nút xoang, RL dẫn truyền

Nguyên nhân suy tim tâm trương

1. Bệnh động mạch vành
2. Tăng huyết áp
3. Hẹp van động mạch chủ
4. Bệnh cơ tim phì đại
5. Bệnh cơ tim hạn chế

III. ĐIỀU TRỊ

1. Điều trị không dùng thuốc

Hạn chế muối: 2 – 3 g/ngày (<2 g/ngày, suy tim trung bình và nặng).

Hạn chế dịch: 1,5 – 2 L/ngày ở bệnh nhân suy tim nặng, đặc biệt hạ natri máu (<130 mEq/L).

Rượu: hạn chế rượu từ 10 – 20g/ngày (1 – 2 ly/ngày).

Giảm cân: BMI >30 kg/m²

2. Điều trị thuốc và dụng cụ

2.1. Suy tim có phân suất tống máu giảm

Hiệu quả tác dụng thuốc trên mục tiêu điều trị

Thuốc	Tử vong	Khả năng gắng sức (Mức độ cải thiện)	Chất lượng cuộc sống (Mức độ cải thiện)
UCMC, chẹn thụ thể	↓ 20%	Ít	Ít
Chẹn beta	↓ 35%	Ít hoặc không	Ít hoặc không
Kháng aldosterone	↓ 30%	Ít hoặc không	Ít
Digoxin	Không	Ít	Không biết
Lợi tiểu	Không biết	Trung bình	Trung bình

Chỉ định điều trị suy tim có phân suất tống máu giảm

Chỉ định	Nhóm	Mức chứng cứ
ỨC CHẾ MEN CHUYỂN		
Thêm vào với ức chế beta, cho tất cả các BN suy tim với EF giảm có triệu chứng để giảm nguy cơ suy tim nhập viện và tử vong trừ khi có chống chỉ định hoặc không dung nạp	I	A
CHẸN BETA		
Thêm vào với UCMC, cho các BN suy tim với EF giảm có triệu chứng đã ổn định để giảm nguy cơ suy tim nhập viện và tử vong	I	A
KHÁNG ALDOSTERON		
BN suy tim với EF giảm, BN vẫn còn triệu chứng mặc dù đã điều trị với UCMC và ức chế beta, nhằm làm giảm nguy cơ suy tim nhập viện và tử vong	I	A
CHẸN THỤ THỂ		
Giảm nguy cơ nhập viện vì suy tim và tử vong tim mạch ở những BN có triệu chứng và không dung nạp với UCMC (BN cũng đã điều trị với ức chế beta và MRA)	I	B
UCTT có thể được xem xét để giảm nguy cơ nhập viện vì suy	IIb	C

tim và tử vong ở những BN có triệu chứng mặc dù điều trị với ức chế beta và không thể dung nạp với MRA		
LỢI TIÊU		
Khuyến cáo nhằm cải thiện triệu chứng và khả năng gắng sức ở những BN có dấu hiệu và/hoặc các triệu chứng của sung huyết	I	B
Thuốc lợi tiểu nên được xem xét để giảm nguy cơ nhập viện vì suy tim ở BN có các dấu hiệu và/hoặc các triệu chứng của sung huyết	IIa	B
SACUBITRIL/VALSARTAN		
Thay thế cho UCMC để làm giảm hơn nữa nguy cơ suy tim nhập viện và tử vong ở những BN suy tim với EF giảm ngoại trú, những người vẫn còn triệu chứng mặc dù điều trị tối ưu với UCMC, ức chế beta, và đối kháng thụ thể mineralocorticoide (MRA)	I	B
IVABRADINE		
Xem xét để giảm nguy cơ nhập viện vì suy tim và tử vong tim mạch ở những BN suy tim có triệu chứng EF $\leq 35\%$, nhịp xoang và tần số khi nghỉ ≥ 70 lần/phút mặc dù điều trị với liều dựa trên bằng chứng của ức chế beta (hoặc liều dung nạp tối đa), UCMC (hoặc UCTT), và MRA (hoặc UCTT)	IIa	B
Xem xét để giảm nguy cơ nhập viện vì suy tim và tử vong tim mạch ở những BN suy tim có triệu chứng EF $\leq 35\%$, nhịp xoang và tần số khi nghỉ ≥ 70 lần/phút không dung nạp hoặc có chống chỉ định với ức chế beta. BN cũng nên dùng UCMC (hoặc UCTT) và MRA (hoặc UCTT)	IIa	C
DIGOXIN		
Xem xét ở những BN suy tim nhịp xoang có triệu chứng, mặc dù đã điều trị với UCMC (hoặc UCTT), ức chế beta và MRA để làm giảm nguy cơ nhập viện (ở cả nhập viện vì suy tim và nhập viện do mọi nguyên nhân)	IIb	B
HYDRALAZINE VÀ ISOSORBIDE DINITRATE		
Xem xét để làm giảm nguy cơ tử vong hoặc nhập viện vì suy tim trên quần thể da đen NYHA II-IV với EF $\leq 35\%$ hoặc EF $< 45\%$ kèm dẫn thất trái mặc dù đã điều trị với UCMC, ức chế beta và MRA	IIa	B
Hydralazine kết hợp cùng isosorbide dinitrate có thể được xem xét để làm giảm nguy cơ tử vong ở những BN bị HF rEF có triệu chứng mà không dung nạp với UCMC hoặc UCTT	IIb	B

*** Ức chế men chuyển hoặc chặn thụ thể**

NHÓM ỨC CHẾ MEN CHUYỂN	
Mục đích	Giảm: tử vong, nhập viện, triệu chứng,
Nghiên cứu	CONSENSUS, SOLVD, SAVE, AIRE, TRACE, ATLAS
Tác dụng phụ	Phù, ho khan, hạ huyết áp, tăng kali máu, suy thận cấp

Chống chỉ định	Creatinin > 221 μ mol/L, Kali >5,5mmol/L, huyết áp tâm thu <90 mmHg, theo dõi đánh giá (điện giải, creatinin)

Tên thuốc	Liều khởi đầu (mg)	Liều mục tiêu (mg)
Captopril	6,25 mg x 3 lần/ ngày	50 mg x 3 lần/ ngày
Enalapril	2,5 mg x 2 lần/ ngày	20-40 mg x 2 lần/ ngày
Lisinopril	2,5-5 mg x 1 lần/ ngày	20-35 mg x 1 lần/ ngày
Ramipril	2,5 mg x 1 lần/ ngày	5 mg x 2 lần/ ngày

NHÓM CHẸN THỤ THỂ ANGIOTENSIN	
Chỉ định	Thay thế ức chế men chuyển
Nghiên cứu	CHARM-Alternative (candesartan), VALIANT (valsartan vs captoril), Val-HeFT (valsartan), CHARM-ADDED (candesartan)

Tên thuốc	Liều khởi đầu (mg)	Liều mục tiêu (mg)
Candesartan	4 hoặc 8 mg x1 lần/ ngày	32 mg x 1 lần/ ngày
Valsartan	40mg x 2 lần/ ngày	160 mg x 2 lần/ ngày
Losartan	50 mg x 1 lần/ ngày	150 mg x 1 lần/ ngày

*** Chẹn beta**

NHÓM CHẸN BETA	
Mục đích	Giảm: tử vong, nhập viện, triệu chứng
Nghiên cứu	CIBIS, COPERNICUS, MERIT-HF, SENIORS, COMET, CAPRICON, BEAT
Tác dụng phụ	Suy tim mất bù, co thắt phế quản, chậm nhịp/block, hạ huyết áp, rối loạn cương dương, không dung nạp đường
Chống chỉ định	Suy tim cấp, COPD, hen, hạ huyết áp, block cao độ

Tên thuốc	Liều khởi đầu (mg)	Liều mục tiêu (mg)
Bisoprolol	1,25 mg x 1 lần/ngày	10 mg x 1 lần/ ngày
Carvedilol	3,125 mg x 2 lần/ ngày	25-50 mg x 2 lần/ ngày
Metoprolol succinate	1,25/25 mg x 1 lần/ ngày	200 mg x 1 lần/ ngày
Nebivolol	1,25 mg x 1 lần/ ngày	10 mg x 1 lần/ ngày

*** Kháng thụ thể minarelacorticoid**

NHÓM KHÁNG THỤ THỂ MINARELACORTICOID	
Mục đích	Giảm: tử vong, nhập viện, triệu chứng
Nghiên cứu	RALES, EMPHASIS-HF, EPHEBUS
Tác dụng phụ	Tăng kali máu, suy thận cấp, giảm ham muốn tình dục
Chống chỉ định	Creatinin >221 μ mol/L, kali >5 mmol/L

Tên thuốc	Liều khởi đầu (mg)	Liều mục tiêu (mg)
Spinolactone	25 mg x 1 lần/ ngày	25-50 mg lần/ ngày

*** Lợi tiểu**

NHÓM LỢI TIỂU	
Mục đích	Giảm triệu chứng
Tác dụng phụ	Suy thận cấp, hạ huyết áp, hạ kali máu, tăng ure máu, ngộ độc, nhiễm toan acid.
Chống chỉ định	Suy thận cấp, huyết áp thấp, kali máu thấp

Tên thuốc	Liều khởi đầu (mg)	Liều mục tiêu (mg)
Furosemide	20-40 mg	40-240
Hydrochlorothiazide	25	12,5-100
Indapamide	2,5	2,5-5

*** Ức chế Neprilysin**

NHÓM ỨC CHẾ NEPRILYSIN	
Chỉ định	Thay thế ức chế men chuyển sau 36 giờ, bắt đầu liều 50mg hoặc 100mg 2 lần/ ngày
Nghiên cứu	CHARM-Alternative (candesartan), VALIANT (valsartan vs captoril), Val-HeFT (valsartan), CHARM-ADDED (candesartan)

*** Ivabradin**

NHÓM IVABRADIN	
Tác dụng phụ	Nhịp chậm
Nghiên cứu	SHIFT

Tên thuốc	Liều khởi đầu (mg)	Liều mục tiêu (mg)
Ivabradine	5mg x 2 lần/ ngày	7,5 mg x 2 lần/ ngày

*** Digoxin**

NHÓM DIGOXIN	
Chỉ định	Rung nhĩ, cải thiện triệu chứng suy tim
Nghiên cứu	DIG
Tác dụng phụ	Loạn nhịp nhĩ, thất kèm theo block
Tương tác thuốc	Amidarone, Verapamil, Nifedipine, Diltiazem, Quinidine, Captoril, Carvedilol, Spironolacton, Macrolides, Cyclosporine
Chống chỉ định	Block dẫn truyền, nhịp chậm

Tên thuốc	Liều khởi đầu (mg)	Liều mục tiêu (mg)
Digoxin	0,125-0,25; ngưng 1 ngày/tuần	0,25

*** Hydralazine - Nitrate**

NHÓM HYDRALAZINE - NITRATE	
Mục đích	Giảm nhập viện, triệu chứng
Chỉ định	Kết hợp ức chế men chuyển hoặc chẹn thụ thể
Nghiên cứu	VheFT-1 và 2, A-HeFT
Tác dụng phụ	Đau đầu, hạ huyết áp, buồn nôn, lupus, đau khớp

*** Một số thuốc không khuyến cáo, có thể gây hại ở bệnh nhân suy tim**

- Statin: mặc dù làm giảm tỷ lệ tử vong và tỷ lệ mắc bệnh ở những BN có bệnh lý xơ vữa, nhưng nó không có hiệu quả trong việc cải thiện tiên lượng ở BN HFrEF. Hầu hết các nghiên về statin đã loại trừ BN suy tim (vì nó không chắc chắn có lợi). Hai thử nghiệm lâm sàng (TNLS) chính statin ở BN suy tim mạn tính đã không chứng minh bất kỳ bằng chứng có lợi nào. Vì vậy, chưa đủ bằng chứng cho việc khởi trị statin ở hầu hết các bệnh nhân suy tim mạn tính. Tuy nhiên những BN đang điều trị RLLP hoặc BMV thì statin vẫn tiếp tục.

- Kháng đông và kháng kết tập tiểu cầu: không có bằng chứng thuốc chống đông đường uống làm giảm tử suất/bệnh suất so với giả dược hoặc aspirin. Các TNLS về thuốc chống đông đường uống không phải vitamin K (NOACs) ở những BN với HFrEF hiện đang tiếp diễn. Không có bằng chứng về lợi ích của thuốc kháng tiểu cầu ở những BN suy tim không kèm BMV, trong khi đó lại làm gia tăng đáng kể xuất huyết tiêu hóa, đặc biệt là ở người già.

- Diltiazem hoặc verapamil không được khuyến cáo ở những BN suy tim với EF giảm, vì chúng làm tăng nguy cơ của tình trạng suy tim xấu hơn và suy tim phải nhập viện (III-C). Có nhiều loại thuốc ức chế Ca dihydropyridine nhưng chúng lại làm tăng trương lực giao cảm và gây tác động xấu trong suy tim. Hiện tại chỉ có bằng chứng về an toàn đối với amlodipine và felodipin ở bệnh nhân HFpEF, và có thể được sử dụng chỉ khi có chỉ định bắt buộc (VD không chế HA).

- Việc bổ sung UCTT (hoặc 1 chất ức chế renin) thêm vào trong sự kết hợp của UCMC và MRA không được khuyến cáo ở BN suy tim, vì tăng nguy cơ rối loạn chức năng thận và tăng kali máu (III-C).

- Thiazolidinediones (glitazones) không được khuyến cáo ở những BN suy tim, vì chúng làm tăng nguy cơ suy tim xấu hơn và nhập viện vì suy tim (III-A).

- NSAID hoặc ức chế COX-2 không được khuyến cáo ở những BN suy tim, vì chúng làm tăng nguy cơ suy tim xấu hơn và nhập viện vì suy tim (III-B).

* Điều trị bằng dụng cụ

Các phương tiện điều trị cơ học này giúp giảm tải cấu trúc thất trái và tăng hiệu quả tổng máu của tim.

Máy chuyển nhịp phá rung cấy được (ICD: Implantable Cardioverter Defibrillators)

Khả năng của máy bao gồm tạo nhịp chống nhịp nhanh, tạo nhịp thất khi chậm, tạo nhịp 2 buồng có thay đổi tần số.

Các chỉ định chính của ICD bao gồm:

*** Phòng ngừa thứ phát**

Đặt ICD ở bệnh nhân loạn nhịp thất dẫn đến rối loạn huyết động, khả năng sống trên 1 năm với chức năng tốt, nhằm giảm đột tử (IA).

*** Phòng ngừa tiên phát**

Đặt ICD ở bệnh nhân suy tim có triệu chứng cơ năng (NYHA II-IV), PXTM $\leq 35\%$ dù điều trị nội tối ưu ≥ 3 tháng, có khả năng sống trên 1 năm, nhằm giảm đột tử:

+ Nguyên nhân TMCB và >40 ngày sau NMCT cấp (IA).

+ Nguyên nhân không TMCB (IB).

MÁY CHUYỂN NHỊP PHÁ RUNG CÁY ĐƯỢC (ICD)	
Mục đích	Khử rung
Nghiên cứu	SCD-HeFT, MADIT-II
Chỉ định	+ NYHA III-IV, LVEF $\leq 35\%$, block nhánh trái, QRS ≥ 120 ms, nhịp xoang, thời gian mắc bệnh > 1 năm + NYHA II, LVEF $\leq 30\%$, block nhánh trái, QRS $\geq 120-130$ ms, nhịp xoang, thời gian mắc bệnh > 1 năm

Tái đồng bộ tim hay tạo nhịp 2 buồng thất (CRT: Cardiac Resynchronization Therapy, Biventricular Pacing)

Tái đồng bộ tim (CRT) là kỹ thuật sử dụng máy tạo nhịp nhằm tạo sự co cơ đồng thời giữa vách tự do thất trái và vách liên thất nhằm tăng hiệu quả tổng máu thất trái.

Chỉ định điều trị bằng CRT khi:

- Đặt CRT-P/CRT-D bệnh nhân nhịp xoang (NYHA III-IV), QRS ≥ 120 ms, dạng block nhánh trái, PXTM $\leq 35\%$ khả năng sống trên 1 năm, nhằm giảm suy tim và giảm đột tử (IA).

- Đặt CRT hoặc tốt hơn CRT-D bệnh nhân nhịp xoang (NYHA II), QRS \geq 130 ms, dạng block nhánh trái, PXTM \leq 30% khả năng sống trên 1 năm, nhằm giảm suy tim và giảm đột tử (IA).

2.2. Điều trị suy tim phân suất tống máu thất trái bảo tồn

Suy tim tâm trương (STTT) xảy ra ở khoảng 30% bệnh nhân suy tim. Hội chứng này xảy ra ở phụ nữ cao tuổi, THA, ĐTĐ, bệnh ĐMV hay rung nhĩ, bệnh cơ tim và viêm màng ngoài tim co thắt.

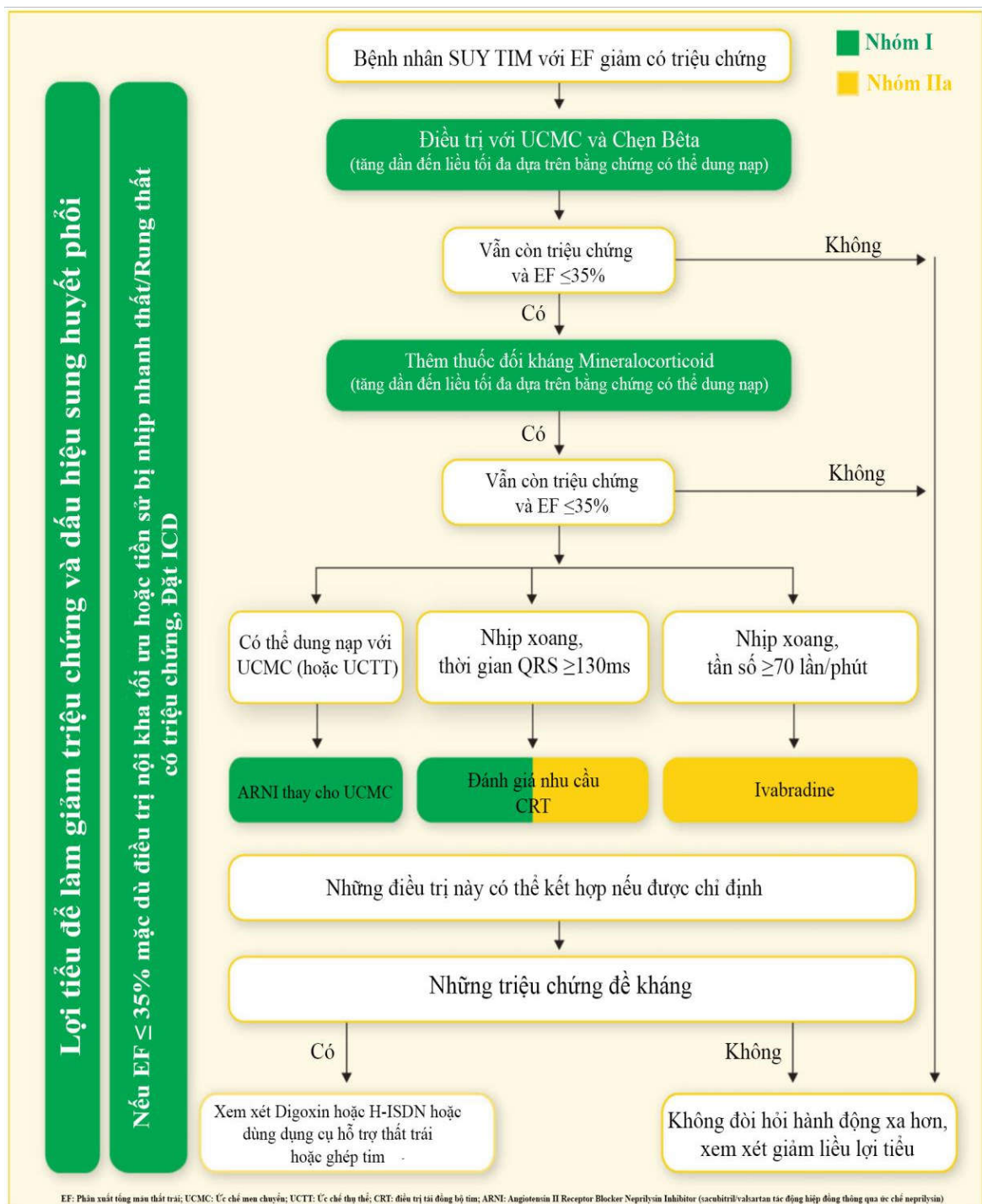
Các biện pháp điều trị suy tim tâm trương bao gồm:

Điều trị không dùng thuốc: tương tự như điều trị suy tim phân suất tống máu giảm.

Điều trị bằng thuốc

Điều trị các bệnh đồng hành và yếu tố nguy cơ như ĐTĐ, tăng lipid máu, rối loạn chức năng thận và bệnh mạch máu thận.

Khuyến cáo	Mức chứng cứ
Kiểm soát HA tâm thu và tâm trương	I-B
Kiểm soát tần số thất trong rung nhĩ	IIa-C
Lợi tiểu kiểm soát sung huyết phổi và phù ngoại biên	I-C
Tái thông ĐMV cần thiết ở bệnh nhân bệnh ĐMV	IIa-C
Chẹn beta, UCMC, chẹn thụ thể ở bệnh nhân tăng huyết áp	IIa-C
Chẹn thụ thể giảm nguy cơ nhập viện	IIb-B

Lưu đồ điều trị suy tim có phân suất tống máu giảm

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Phạm Nguyễn Vinh và cộng sự (2011), “Khuyến Cáo về Chẩn Đoán và Điều Trị Suy Tim Cấp Nhật 2011”, Nhà Xuất Bản Y Học.
2. Greenberg B, Kahn AM (2011), “Clinical Assessment of Heart Failure”, *Braunwald's Heart Disease: A Textbook of Cardiovascular Medicine 9th*, Saunders Elsevier, pp. 505-516.
3. McMurray J, et al (2009), “Heart Failure”, *The ESC Textbook of Cardiovascular Medicine 2nd*, Oxford University Press, pp.835-892.
4. LaRue SJ, Joseph SM and Ewald GA (2014), Heart Failure and Cardiomyopathy”, *The Washington Manual of Medical Therapeutics 34th*, Lippincott Williams & Wilkins, pp.117-193.